

новий рівень. Позитивний вплив на розвиток студентської науки та залучення талановитої молоді до ґрунтовних досліджень матиме зменшення обсягу навчальних кредитів.

Прийняття закону передувала складна та тривала підготовча робота, до якої були залучені провідні фахівці в галузі законодавства про освіту, вчені Національної та галузевих академій, представники вищих навчальних закладів, громадські організації.

Проте навіть за такої ретельної підготовки процес імплементації Закону України «Про вищу освіту» буде достатньо складним і потребує створення системи нормативно-правового забезпечення функціонування вищої освіти. Його основними складовими визначено розроблення: переліку спеціальностей, за якими здійснюється атестація осіб, котрі здобувають ступінь магістра та порядку єдиного державного кваліфікаційного іспиту; Положення про Єдину державну електронну базу з питань освіти; переліку галузей знань і переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти; Порядку присудження наукових ступенів спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів та наукових установ; проведення ліцензійної експертизи; Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність; Порядку визначення нормативів матеріально-технічного і фінансового забезпечення вищих навчальних закладів та ін. [1].

Література

1. Про вищу освіту: Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>

УДК 340.13

Головчук В. М., аспірант,
Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України,
м. Київ, Україна

НЕТИПОВІ ПРАВОВІ НОРМИ ЯК ЮРИДИЧНА КАТЕГОРІЯ

У сучасних умовах формування в Україні громадянського суспільства та демократичної, соціальної, правової держави переосмислюється роль права в регулюванні політичних, економічних, соціальних і духовних відносин. Без урахування сутності правової норми та її окремих різновидів (типів), зокрема нетипових норм права, досягти позитивної мети в цьому складному процесі неможливо. З цього приводу в юридичній літературі слушно зазначається, що нетипові норми права займають важливе місце в системі права, оскільки за їх допомогою забезпечується уніфіковане сприйняття

основних понять, принципів, цільових установок і ціннісних детермінант, які покладені в основу формування та функціонування механізму правового регулювання [1, с. 4]. У свою чергу С. В. Бобровник наголошує на тому, що важливим напрямком класифікації норм права є можливість виокремлення саме нетипових юридичних норм [2, с. 223].

Однак, наявний стан осмислення нетипових норм права, їх ознак, структури, видів не відповідає потребам юридичної теорії та практики. З огляду на це особливої актуальності набуває питання всебічного дослідження юридичної природи нетипових норм права.

Слід зазначити, що місце і значення правових норм інтерпретується по-різному та залежить від обраного науковцем способу розуміння цього механізму. Втім жодний з дослідників, незважаючи на те, прихильником якого підходу він виступає, не намагається заперечити статус норми права.

З'ясування юридичної природи нетипових норм є особливо важливим в контексті аналізу питання конкуренції спеціальної та загальної норми, оскільки форма зв'язку між ними та ознаки цього зв'язку прямо залежать від того, яке визначення надається нетиповій нормі. Існує правоположення, згідно із яким пріоритет у застосуванні надається нетиповій нормі. Причини такої усталеної практики прямо впливають із сутності та ознак нетипових норм.

Запропонований С. С. Алексєєвим підхід до розуміння нетипових норм права знайшов підтримку серед сучасних фахівців [3, с. 52]. В узагальненому вигляді напрацювання правознавців у сфері дослідження нетипових норм права доцільно розглядати за такими напрямками: 1) розроблення загальнотеоретичної концепції нетипових норм права; 2) вивчення юридичної природи окремих різновидів нетипових норм права; 3) осмислення сутності галузевих нетипових юридичних норм.

Беручи до уваги різні наукові точки зору щодо поняття нетипових норм права слід резюмувати, що нетипові норми права – це обов'язкові, формально визначені, цілісні, логічно завершені правила підвищеного рівня загальності, що відповідають визнаній у суспільстві мірі свободи, рівності та справедливості, встановлені чи санкціоновані та гарантовані державою або іншим уповноваженим суб'єктом правотворчості з метою субсидіарного впорядкування суспільних відносин і забезпечення єдності (інтегративності) та одноманітності (уніфікованості) дії механізму правового регулювання.

На підставі узагальнення різних науково-теоретичних міркувань щодо характеристики нетипових норм права потрібно проаналізувати систему їх ознак. При цьому необхідно пам'ятати, що нетиповим нормам права властиві як загальні (родові) ознаки юридичних норм, так і специфічні (видові) ознаки, що притаманні виключно цьому типу норм права.

Сукупність загальних і специфічних ознак нетипових норм права дозволяє сформулювати всебічне уявлення про найбільш суттєві особливості юридичного поняття, що досліджується.

До загальних (родових) ознак нетипових норм права тобто таких, які притаманні спорідненим предметам певного класу, потрібно віднести наступні: 1) відображають волю суб'єктів правотворчості, серед яких держава, народ, суспільство; 2) встановлюються (формулюються) чи санкціонуються державою або іншим уповноваженим суб'єктом правотворчості в межах чітко визначеного особливого порядку; 3) мають обов'язковий характер, тобто незаперечність, безсумнівність щодо їхньої реалізації з боку всіх суб'єктів права, незалежно від їх суб'єктивного ставлення; 4) є формально визначеними; 5) гарантуються з боку держави всіма законними заходами, включаючи примус; 6) є логічно цілісними правовими положеннями.

Розглянуті вище ознаки нетипових норм права формують загальне уявлення про їх юридичну природу. Відмінність цього типу норм права від правоустановчих і правоохоронних можна з'ясувати через специфічні, видові ознаки, тобто розрізнюванні риси для предметів узагальнених у понятті. Це такі особливі властивості, що притаманні виключно цьому типу норм права або найбільш рельєфно виражені в ньому. У систему видових ознак нетипових норм права слід включити такі: по-перше, є субсидіарно-регулятивними положеннями; по-друге, володіють підвищеним ступенем загальності; по-третє, функціонально сфокусовані на забезпечення, підтримку єдності (інтегративності) й одноманітності (уніфікованості) правового регулювання; по-четверте, реалізуються переважно в опосередкованій формі, тобто через функціональні зв'язки з основними (правоустановчими та правоохоронними) юридичними нормами; по-п'яте, знаходять свою зовнішню об'єктивацію. Таким чином нетипові правові норми є фундаментальною юридичною категорією яка має не лише наукову цінність а і важливе практичне значення.

Література

1. Егоров А. В. Дефинитивная норма права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / А. В. Егоров. – СПб., 2004. – 19 с.
2. Загальна теорія держави і права: (основні поняття, категорії, прав. конструкції та наук. концепції): навч. посіб. / [Копиленко О. Л., Зайчук О. В., Заєць А. П. та ін.]; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 400 с.
3. Алексеев С. С. Общая теория права: учеб. / С. С. Алексеев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2009. – 576 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАКОНОДАВЧОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ МАЛОЛІТНІХ В УКРАЇНІ

Суспільство – це материнське середовище, яке виховує та розвиває в кожній людині культуру, створює та забезпечує можливості реалізації прав і законних інтересів. Кожний член громадського суспільства, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я тощо, має встановлений законом перелік прав і свобод. Права людини є нормативною формою взаємодії людей, упорядкування їх зв'язків.

Майбутнє будь-якого суспільства в цілому, та й держави, зокрема, залежить від молодого покоління. Тільки держава, яка цінує своїх дітей, спроможна навчити їх з повагою ставитися та виконувати закони.

Вислів «Діти – наше майбутнє» є глибоким за своєю суттю та значенням. Він свідчить про те, що залежно від того, в якій державі народжуються та виховуються діти, якими правами та свободами вони наділені, та які реальні можливості реалізації цих прав, залежить подальший розвиток кожної держави [3, с. 18-19].

Особливістю цієї категорії населення є особливість фізичного і психічного розвитку, внаслідок чого виникає потреба у спеціальній охороні і піклуванні, включаючи і належний правовий захист як до, так і після народження.

Правотворча діяльність законодавців ХХ століття не сконцентрувала увагу на те, що існує ряд питань у сфері забезпечення правами малолітніх, які не врегульовані законодавством України до часу здобуття державою незалежності. Значно пізніше, з метою покращення становища малолітніх в Україні 26 квітня 2001 року Президент України підписав ЗУ «Про охорону дитинства».

На сьогодні, ст. 3 даного закону закріплює норму: «Всі діти на території України, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, стану здоров'я та народження дітей та їх батьків (чи осіб, які їх замінюють) або будь-яких інших обставин, мають рівні права і свободи, визначені цим законом та іншими нормативно-правовими актами» [2].

Даний закон закріплює надзвичайно важливий принцип, який полягає в тому, що держава гарантує всім дітям рівний доступ до безоплатної